

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Alia difficilis objectio solvitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

6. Dices tertiò: Inter terminum & rem terminatam debet esse aliqua proportio: At nulla proportio esse potest, inter naturam humanam, & divinam substantiam, cum infinitè distent: Ergo licet substantia divina, sit infinita, tamen humanam naturam terminare nequit.

7. Confirmatur: Magis distant Deus & homo, quam substantia & accidens; cum illa in infinitum inter se distent, non verò ista: Sed accidens non potest existere per existentiam substantiæ, vel substantia per existentiam accidentis: Ergo a fortiori natura humana per existentiam & substantiam Dei, existere & subsistere nequit.

8. Confirmatur ampliùs: Eadem impropor-
 Dispositio 3.
 art. 5.
 §. 1.
 tio est inter naturam creatam, & divinam substantiam, ac inter intellectum creatum, & intellecti-
 onem divinam: Sed implicat quod intellectus creatus intelligat per intellecti-
 onem divinam, ut docuimus in Tractatu de beatitudine, in quo ostendimus, hominem per increatam Dei visionem & intellecti-
 onem non posse beatificari: Ergo similiter implicat, quod natura humana, per increatam Dei substantiam terminetur & subsistat.

9. Ad instantiam, concessa Majori, nego Minorem: ad cuius probationem dicendum cum S. Thoma in 3. dist. 1. quæst. 1. art. 1. ad 3. quod licet finiti ad infinitum nulla sit proportio arithmetica, bene tamen geometrica; ad hanc enim sufficit, quod finitum sit perfectibile per infinitum: unde cum natura creata, per substantiam increatam perfectibilis sit, habet cum illa proportionem geometricam, quæ per distantiam infinitam non dissolvitur, in quo magis iuvatur, cum sola substantia infinita & increata, alienam naturam perficere, complere, & terminare possit, ut infra dicemus. Infinitus ergo divinæ substantiæ supra naturam humanam excessus, est solum in ratione entis, non verò in ratione termini & terminabilis: sic enim sunt proportionata, quia substantia divina, non terminat naturam humanam infinito & illimitato modo, sicut terminat naturam divinam, sed finito & limitato, sicut ipsa natura humana exposcit; eoque proportionali modo, quo essentia divina, per modum verbi & speciei expressæ, terminat intellectum creatum in beatitudine, ut in Tractatu de visione beata docuimus. Ex quo patet responsio ad primam confirmationem, dicendum enim est, quod licet magis distent in esse entis Deus & homo, quam substantia & accidens, non tamen in ratione termini & terminabilis: sicut materia & forma, magis distant in ratione entis, quam duæ albedines, non tamen in ratione actus & potentie.

10. Ad secundam similiter distingo Majorem: Eadem impropor-
 Dispositio 2.
 art. 2.
 tio est inter naturam creatam & divinam substantiam, ac inter intellectum creatum, & divinam intellecti-
 onem: si natura creata & divina substantia, in ratione entis spectentur, concedo; si considerentur in ratione termini & terminabilis, nego. Addo, notabile esse discrimen inter substantiam & intellecti-
 onem: intellectio enim, cum sit actio vitalis, debet necessario procedere à principio, quod per eam denominatur intelligens, quod repugnat intellecti-
 onem increatæ, respectu nostri intellectus: substantia verò, cum non sit actio, sed terminus, vel complementum nature, non debet procedere necessario à natura quam terminat, sed potest à Deo provenire: unde licet implicet contradi-
 Tom. IV.

intellectus creatus, intelligat per divinam intellecti-
 onem, non tamen quod natura humana, per divinam substantiam terminetur.

§. II.

Alia difficilis objectio solvitur.

11. **C**ontra possibilitatem Incarnationis obijci potest hoc difficile argumentum: Deus non potest supplere vices substantiæ creatæ: Ergo nec incarnari. Consequentia patet ex dictis §. præcedenti, Antecedens probatur. Implicat divinam substantiam habere rationem formæ, seu causæ formalis, quia de ratione formæ est esse partem, subindeque aliquid incompletum, ac dependens à toto composito, quod Deo repugnat: Sed Deus non potest supplere vices substantiæ creatæ, & constituere naturam creatam substanti-
 12.
 tem, nisi per modum formæ; quia substantia creata est essentialiter forma nature creatæ, cum eam intrinsecè actuet, compleat, & perficiat: Ergo implicat Deum, seu divinam substantiam, supplere vices substantiæ creatæ.

Huic argumento communiter respondet nostri
 Thomistæ, negando Antecedens, ad cuius probationem, concessa Majori, negant Minorem, & ad probationem illius, dicunt substantiam creatam non habere essentialiter quod sit forma nature creatæ, sed solum quod sit ejus terminus intrinsecus, sicut punctum constituit lineam terminatam formaliter, & tamen non est forma lineæ, sed terminus ejus. Unde ut Deus suppleat vices substantiæ creatæ, & constituat naturam creatam substanti-
 13.
 am, non oportet quod divina substantia habeat rationem formæ, seu causæ formalis, respectu illius, sed sufficit quod exerceat solam rationem termini.

Verum hæc solutio, nisi magis explicetur, non videtur legitima; licet enim substantia creata non habeat rationem formæ physicæ, respectu nature quam terminat, habet tamen rationem formæ metaphysicæ, non verò rationem puri termini, quod multipliciter demonstrari potest. In primis enim suppositum dependet à substantia, non quomodocumque, sed tanquam ab actu se communicante: Ergo cum actus & forma metaphysica sint idem, non potest denegari substantiæ creatæ causalitas formalis metaphysica. Secundò, Substantia facit naturam formaliter subsistere, quidni ergo dicatur causa formalis substantiæ? Tertiò, Omne constitutivum est causa formalis metaphysica constituti: Substantia est constitutiva suppositi: Ergo & ejus causa formalis, saltem metaphysica. Quartò, Existencia est causa formalis existendi: Ergo & substantia erit causa formalis substantiæ. Quintò, Nemo negabit naturam in supposito habere rationem materiæ, seu causæ materialis, respectu substantiæ per quam completur & actuator: Ergo nec negare debet talem substantiam habere rationem formæ metaphysicæ, seu causæ formalis respectu illius; cum causalitas materialis & formalis sibi invicem cor-
 14.
 respondeant. Denique, quamvis fortè non omnis dependentia inferat causalitatem, tamen essentialissima, & maxime propria, qualis est rei constitutiva à suo constitutivo, subindeque suppositi ab ipsa substantia, procul dubio illam infert: Sed talis causalitas, cum sit intrinseca, non potest esse alia quam formalis, non potest enim esse materialis, ut patet, cum substantia non se habeat
 E e e

per modum potentie receptibilis, sed ad modum actus perfectioris, respectu naturae quam terminat: Ergo &c.

14. Melius ergo ad argumentum respondetur, negando Antecedens, & ad ejus probationem, sic distinguendo Majorem: Implicat Deum, seu divinam subsistentiam, habere rationem formae, seu causae formalis, physicae, concedo: metaphysicae, nego. Similiter distinguo Minorem: Deus non potest supplere vices subsistentiae creatae, & constituere naturam creatam subsistentem, nisi per modum formae, metaphysicae, concedo Minorem: physicae, nego Minorem, & Consequentiam.

15. Explicatur & magis illustratur haec solutio: Triplex datur genus formae, seu causae formalis, nempe physicae, metaphysicae, & intelligibilis, inter quas hoc intercedit discrimen, quod forma physica, cum sit essentialiter pars, subindeque aliquid incompletum, & dependens à toto, & ab alia comparte, essentialiter involvit imperfectionem à qua praescindi & denudari non potest: forma vero metaphysica, cum non se habeat proprie per modum partis, sed per modum actus, & constitutivi, nullam in suo conceptu formali dicit imperfectionem, sed potius summam actualitatem & perfectionem: Idem dicendum est de forma intelligibili, illa enim non ordinatur ad componendum unum tertium, sicut forma naturalis, sed solum ad representandum objectum, cuius est formalis similitudo, & ad determinandum & perficiendum intellectum, ad intelligendum; quod tanto melius & perfectius praestat, quanto completior & actualior est, ut in Tractu de visione beata fuisse declaravimus. Unde licet implicet Deum supplere vices causae formalis physicae, non repugnat tamen, ipsum formae metaphysicae & intelligibilis munus obire, sed de facto in mysterio Incarnationis primum praestat, secundum vero in beatitudine, in qua essentia divina unitur intellectui beatorum, per modum speciei impressae, & expressae, ut loco citato fuisse ostendimus.

16. Advertendum tamen, quod sicut Deus & Angeli, licet revera sint formae, non solent tamen hoc nomine appellari, ne ipsorum perfectioni derogetur; ita subsistentia & existentia, licet munus causae formalis exerceant, respectu naturae quam complent & terminant, propter rationem oppositam, ne scilicet habere videantur plus entitatis quam de facto habent, non solent vocari formae naturae, sed actus, modi, termini, & complementa illius; quae tamen rationes, seu denominationes, causalitatem quandam formalem involvunt, ut ex supra dictis patet. Unde si quandoque in decursu hujus Tractatus dicamus, subsistentiam habere rationem puri termini, respectu naturae humanae, nullamque erga illam exercere causalitatem, per hoc solum rationem formae physicae, quae involvit imperfectionem incompletionis & informationis, non vero rationem actus & formae metaphysicae, quae ab omni imperfectione depurari potest, excludere intendimus.

§. III.

Aliud argumentum difficile, ex immutabilitate Dei desumptum, proponitur, & varia ejus solutiones referuntur, ac refelluntur.

17. Hoc argumentum potest sic breviter proponi: Implicat Deum intrinsece mutari: Sed per Incarnationem mutaretur intrinsece: Ergo

A impossibile est Deum incarnari. Major est certa, & patet ex dictis in Tractu de attributis, explicando attributum immutabilitatis. Minor probatur, Mutari est aliter se habere intrinsece nunc quam prius: Sed si Deus incarnaretur, aliter se haberet intrinsece quam prius; nam fieret intrinsece homo, cum antea intrinsece homo non esset: Ergo mutaretur intrinsece.

Mirum est quantum hac difficultas Theologorum ingenia torqueat, & in quam varios dicendi modos eos abire compellat. In primis enim Valentia hic disp. 1. quaest. 1. puncto 2. ait quod ut aliquid intrinsece mutetur, debet acquirere aliquid quod antea nec formaliter nec eminenter habebat: unde cum Deus ante Incarnationem eminenter humanitatem praehabere, non fuit mutatus, quamvis per Incarnationem eam sibi unierit formaliter.

Sed hic modus dicendi non videtur sufficiens ad conciliandam divinae naturae immutabilitatem cum mysterio Incarnationis: Illud enim quod est eminenter tantum tale, si postea fiat formaliter tale, verè mutatur: v. g. Sol continet eminenter calorem, ut docet S. Thomas quaest. 7. de potentia art. 7. ad 3. & tamen si fieret formaliter calidus, verè alteraretur & mutaretur. Angelus habet eminenter virtutes morales moderatrices passionum, nihilominus, si formaliter illas recipere, verè mutaretur. Item si Deus de novo intelligeret per intellectiorem creatam, aut accideret aliquid creatum de novo immediate reciperet, intrinsece mutaretur, ut omnes faterentur, & tamen intellectio creata, & quodlibet aliud accideret, eminenter continetur in Deo: Ergo mutationi intrinsecae non obstat continentia eminentis formae de novo acquisitae, & noviter advenientis subjecto, quantum ad esse formale.

Confirmatur: Ad mutationem intrinsecam sufficit quod subjectum sit aliquo modo in potentia ad aliquam formam, intrinsece in illo recipiendam; mutatio enim nihil est aliud quam transitus entis existentis in potentia, secundum quod in potentia: Sed subjectum eminenter praeteriens formam, & illam non habens formaliter, est aliquo modo in potentia ad illam, cum sit potens illam recipere formaliter: Ergo intrinsece mutatur, per receptionem illius, quantum ad esse formale.

Secundo aliqui respondent, per Incarnationem Verbum non mutari intrinsece, quia per illam non perficitur, nec in suo esse, nec in suis operationibus, cum aequè bene sine humanitate existeret, & suas exerceret operationes ab humanitate separatum, ac illi intrinsece unitum. Ita Franciscus Amicus, disputatione 1. de Incarnatione sect. 1.

E Sed non placet etiam haec solutio: Aqua enim per calorem mutatur intrinsece, & tamen ab eo non perficitur, & si Deus de novo per intellectiorem aut volitionem creatam intelligeret, aut vellet, intrinsece mutaretur, & tamen per talem intellectiorem aut volitionem non perficeretur: Ergo ex eo quod Verbum Divinum per humanitatem assumptam non perficiatur, malè inferitur ipsum non mutari intrinsece, si semel conceditur humanitatem, intrinsece afficere Verbum Divinum, seu in eo intrinsece recipi.

Confirmatur: Dato quod Verbum intrinsece recipiat humanitatem, ut verum subjectum illius, salvatur in transitu Verbi de non esse hominis ad esse hominis, tota definitio mutationis